

Kuurojen Liiton kirjallinen lausunto hallituksen tiedonantoon yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa

1. Mitkä ovat mielestänne Yhdenvertainen Suomi -ohjelman kolme keskeisintä tavoitetta, joihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota?

- tavoite 1: tunnistetaan ja puretaan yhteiskunnan eriarvoistavia rakenteita
- tavoite 3: vahvistetaan viranomaisten yhdenvertaisuusosaamista eri tasoilla
- tavoite 8: kehitetään rasismiin liittyvää tutkimusta ja tiedonkeruuta

2. Mitkä ohjelman toimenpiteistä ovat olleet erityisen hyödyllisiä?

- **1. Yhdenvertaisuuslain osittaisuudistus.** Yhdenvertaisuusvaltuutetun mahdollisuuksia puuttua syrjintään lisättiin tarkoituksenmukaisesti, vaikka valtuutetun toimiston resurssit ovat yhä riittämättömät.
- **50. Laaja dialogi sidosryhmien kanssa rasismiin liittyvästä tiedonkeruusta.** Systemaattisesti kerätylle tiedolle on tarvetta. Siksi tutkimusta ja tiedonkeruuta on tärkeää vahvistaa määrätietoisesti. Tiedonkeruuta viittomakielisten sekä vammaisten kokeman syrjinnän osalta tulisi myös lisätä.

3. Mitä muita asioita haluatte nostaa esille yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa?

Totuus- ja sovintoprosessia jatkettava. Viime hallituskaudella alkanut kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessi on tuonut esille kuurojen ja viittomakielisten kokemuksia laajamittaisesta syrjinnästä, joka ulottuu historiasta tähän päivään saakka. Hallituksen asettama tavoite viittomakielen ja viittomakielisten aseman parantamiseksi vaatii pohjakseen sekä menneiden että nykyisten vääryyksien selvittämisen, jotta yhteiskunnan syrjiviä rakenteita voidaan tunnistaa ja purkaa. Kuurojen Liitto ry pitää ensiarvoisen tärkeänä, että prosessi jatkuu valtioneuvoston työryhmän tekemän esityksen pohjalta.

Miten leikkausten uhka kohdistuu viittomakielisiin palveluihin? Kuurot ja viittomakieliset kohtaavat edelleen rakenteellista syrjintää mm. varhaislapsuuden viittomakielen perheopetuksen saamisessa, koulupolulla, työllistymisessä ja työelämässä, tulkkauspalvelussa, tiedonsaannissa sekä muissa palveluissa. Esimerkiksi tulkkia on vaikea saada ilta- tai yöaikaan edes hätätapauksissa, eikä viittomakielistä hätäilmoitusta voi tehdä ympärivuorokautisesti.

Hallitusohjelmassa sitoudutaan vahvistamaan kotimaisten viittomakielten asemaa sekä parantamaan viittomakielisten lasten asemaa varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Lisäksi todetaan, että Pelastustoimen ja Hätäkeskuslaitoksen palveluissa huomioidaan viittomakielisten palvelut ja parannetaan niiden saavutettavuutta. Liitto on huolissaan siitä, ovatko toimet riittävästi resursoituja ja kattavia. Pelkona on, että laajamittaiset leikkaukset uhkaavat entisestään heikentää viittomakielisten asemaa ja yhdenvertaisuutta arjessa. Viittomakielisiä palveluja tarjoaa Suomessa vain muutama taho, ja siksi on ensiarvoisen tärkeää turvata näiden palvelujen saatavuus myös tulevaisuudessa.

Tulkkauspalveluiden kehittäminen puuttuu tavoitteista. Huolta herättää myös viittomakielen tulkkauspalvelujen ongelmien sivuuttaminen. Kuurojen Liitto ry on esittänyt viittomakielen tulkkauspalvelun kokonaisarvioinnin käynnistämistä. Nykykäytäntö on asiakkaan näkökulmasta sekava, järjestämisen kulloinkin vastuutaho epäselvä ja tulkin saaminen epävarmaa. Yhdenvertainen osallistuminen yhteiskuntaan on siksi vaikeaa.

Moniperustainen syrjintä. Kuurojen Liitto ry haluaa erityisesti nostaa esille, että edustamamme ryhmä kohtaa usein moniperustaista syrjintää ja siksi syrjinnän vastaiseen työhön on panostettava määrätietoisesti ja poikkieleikkaavasti. Viittomakielisten ryhmä on moninainen. Erityisesti kuuro maahanmuuttaja kohtaa korostetusti kielellisiä, tiedonsaantiin liittyviä ja oikeuksiinsa pääsyn esteitä. On vaikeaa kotoutua ja toimia itsenäisesti, kun vain Kuurojen Kansanopistossa Helsingissä voi saada viittomakielistä kotoutumiskoulutusta (vain rajallinen oppilasmäärä). Ilman kotikuntaa ja kelvollista toimivaa kommunikointimuotoa ei saa oikeutta

käyttää Kelan tulkkauspalvelua. Se osaltaan estää kaiken itsenäisen asioinnin viranomaisissa, työnhaun tai tiedonsaannin. Digitaitojakaan ei helposti voi opetella tai kehittää, jos sopivaa digiopastusta ja -koulutusta ei ole tarjolla.

Tutkimustiedon tarve. Kuurojen Liitto ry toivoo, että viittomakielibarometri toteutetaan uudelleen. Barometri ja Viitotut muistot -tutkimus antoivat tärkeää tietoa viittomakielisten kokemuksista, ja vastaavaa tutkimustiedon keruuta tulee jatkaa.

Yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys ovat ihmisoikeuksien loukkaamattomuuden perusta. Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille ja tarvitsevat aktiivisia tekoja. Siksi hallituksen tiedonanto on olennaisessa asemassa yhdenvertaisuuden todellisessa toteutumisessa.